

Praca jako wartość.

„Wybierz pracę, którą kochasz a nie przepracujesz ani jednego dnia więcej w Twoim życiu.”
Konfucjusz

Praca, obok zabawy i nauki, jest jedną z pierwszoplanowych aktywności człowieka. Można na nią patrzeć jak na powołanie, źródło zarobkowania i szansę samorealizacji. Dzisiaj wiemy, że rola pracy w życiu każdego człowieka jest ogromna i stanowi wyznacznik naszego miejsca w społeczeństwie.

Praca to działalność człowieka, miara wysiłku włożonego przez człowieka w wytworzenie danego dobra w celu osiągnięcia założonego przez niego celu. Praca może być fizyczna bądź umysłowa.

Zad. 1. Na kartce napisz na środku słowo praca. Pod spodem wypisz wszystkie Twoje skojarzenia te pozytywne i negatywne związane z pracą np. pieniądze, praca w grupie itd.

Chciałabym, żebyście przyjrzeni się różnym formom pracy i zauważyli czy dana osoba pracuje czy też nie. Termin „praca” bywa używany do opisu wielu różnych rodzajów działalności i nie zawsze oznacza pracę płatną.

Praca jest podstawową formą aktywności człowieka. Kojarzy się głównie z zawodową działalnością ludzi dorosłych, ale nie ogranicza się tylko do niej. Mówimy wszakże o pracy społecznej, pracy kulturalno-oświatowej, pracy domowej, a nawet pracy nad sobą. Elementy pracy występują już w zabawach, zwłaszcza konstrukcyjnych, a także podczas uczenia się, na przykład wtedy, gdy w jego ramach młodzież szkolna opracowuje projekty, podejmuje działalność wolontariacką lub odbywa praktyki w celu przygotowania do wykonywania zawodu.

Ludzie mają różny stosunek do pracy. W dawniejszych czasach, kiedy w społeczeństwie ludzie dzielili się na tych, którzy muszą ciężko i długo pracować, a bardziej uprzywilejowani żyli z efektów tej pracy, uznawano, że konieczność pracy jest wyrazem społecznego upośledzenia, wyrazem przynależności do niższej warstwy społecznej lub rodzajem kary. Nierzadko zresztą karano pracą. Przykładem byli galernicy w starożytnym Rzymie. Choć często wywodzili się z szanowanych i bogatych rodów, po przegranej bitwie, w wyniku czego dostawali się do niewoli, aby żyć, musieli wykonywać najcięższe rodzaje pracy. Potem, już w różnych ustrojach, więźniowie zmuszani byli do katorżniczej pracy.

Zawsze były jednak rodzaje działań, których opanowanie okazywało się potrzebne także ludziom uprzywilejowanym (np. rycerzom — jazda konna i władanie bronią, tym, którzy chcieli się uczyć — nauka, pragnącym podnieść sprawność swego ciała — trening, udział w turniejach, zawodach, pokazach itp.). To były zapewne początki sytuacji, gdy pracę zaczęto traktować jako wartość. Jednak upowszechnianie przekonania, że praca jest wartością, mogło się dokonać dopiero wówczas, gdy praca zaczęła dawać ludziom ewidentne korzyści. Najpierw dotyczyło to rzemieślników, kupców, rybaków, a od czasu, gdy zaczęły się kształtować kapitalistyczne formy gospodarowania — przemysłowców, handlowców, rolników i hodowców prowadzących własne gospodarstwa oraz innych ludzi uczestniczących w konkurencji rynkowej. Praca na ogół nie była jeszcze wartością autoteliczną, miała wymiar instrumentalny, ale jako taka stawała się cenioną wartością.

Wyrażają to znane do dziś przysłowia: *Praca ludzi wzbogaca, Nauką i pracą ludzie się bogacą* itp.

Wśród wielu wykonawców zawodów i różnych zajęć nieprofesjonalnych pojawiali się ludzie, którym wykonywanie pracy ze względu na dochody lub inne korzyści życiowe stawało się drugoplanowe, bowiem na plan pierwszy wychodziły inne walory pracy. Były nimi zainteresowania zawodowe, satysfakcja z wykonywanej pracy, mistrzostwo zawodowe, szacunek i uznanie ludzi za uzyskiwane efekty. Praca stawała się dla nich najważniejszą pasją życiową, czasem nawet istotą życia. Ich odczuwanie wartości miało charakter w pełni autoteliczny. Praca sama w sobie była szczególnie cenioną wartością, pozbawienie możliwości wykonywania pracy, na przykład z powodu utraty zdrowia, nakazów administracyjnych czy braku koniunktury, traktowane bywa wówczas jako klęska życiowa, degradacja społeczna, utrata ważnej części samego siebie, własnej tożsamości.

Ukształtowały się zatem trzy nastawienia do pracy:

Punitywne, gdy jednostka lub pewna społeczność postrzega pracę jako zbiór czynności niechcianych, narzuconych przez społeczeństwo, państwo, klasę panującą lub rynek, rodzinę lub społeczność lokalną, wykonywanych pod przymusem ekonomicznym, ideologicznym, prawnym lub normatywnym; w związku z tym traktuje ona pracę jako zło konieczne, tragiczny wyraz własnego losu.

Instrumentalne, w którym praca jest traktowana jako środek do osiągnięcia innych celów, korzyści, jakie przynosi pracownikowi i społeczeństwu; w tym wymiarze praca jest również koniecznością życiową, może tylko bardziej zinternalizowaną, podstawą egzystencji, zwłaszcza w wymiarze materialnym.

Autoteliczne, gdy praca jest wartością-celem, a nie tylko wartością-środkiem, gdy jest podstawą rozwoju osobistego człowieka, miejscem odnajdowania człowieczeństwa, a jednocześnie służy społeczeństwu.

Można zaryzykować tezę, że w im większym stopniu ludzie wybierają te zawody, które ich interesują, im większą mają satysfakcję z wykonywanej pracy, im bardziej praca ta daje im możliwość twórczego działania, wprowadzania innowacji, własnego rozwoju, a także im lepsze są relacje społeczne z innymi osobami w zakładzie pracy, tym więcej ludzi traktuje pracę jako istotną wartość, a wśród nich wzrasta też udział osób uznających i odczuwających pracę jako wartość autoteliczną. Dużo zależy jednak od tego, jaki jest charakter pracy, co daje ona temu, który ją wykonuje. A tu istnieje ogromne spektrum sytuacji — od tej, gdy praca ma charakter prymitywny, gdy zniewala i poniża człowieka, do pracy, w której można odnaleźć bardzo istotny składnik własnej tożsamości, niezbędny dla samorozwoju jednostki i kształtowania sensu własnego życia.

Warto się nad powyższym zastanowić